

Достъпът до обществена информация е процес, вътрешно присъщ на гражданското общество, отбеляза Върховният административен съд (ВАС)

С определение от 13 април, 2005 ВАС отбеляза, че всеки, дори нерегистрирани в съда организации, имат право на достъп до информация и никоя обществена институция не може да мълчи по заявление за достъп до информация.

“Център на НПО - Разград” е поискал от кмета на града достъп до “цялата налична информация относно публичните регистри в Община Разград - брой, наименование, ред за ползване”. Вместо отговор, кметът изисква от неправителствената организация да представи документ за съдебна регистрация. НПО-то подава жалба в съда срещу неоснователното искане на кмета. Окръжният съд в Разград отхвърля аргумента и отказва да разгледа жалбата като прекратява производството по делото на следното основание: НПО-то не е изпълнило изискването на кмета за доказване на правно субектност и следователно няма право нито на достъп до информация, нито на достъп до правосъдие.

С помощта на Програма Достъп до Информация, “Център на НПО - Разград” обжалва решението на окръжния съд пред Върховния Административен Съд. ВАС отмени решението като отхвърли мотивите на Окръжния съд със следното определение:

“Достъпът до обществена информация е явление, вътрешно присъщо (иманентно) на гражданското общество. Затова чл. 41 от Конституцията на Република България (КРБ), който е посветен на правото на информация, започва така: “Всеки има право”. Това означава, че дори неправосубектни организации на граждани могат да търсят и имат право да получат всяка интересуваша ги обществена информация, независимо че не са изрично посочени в тази правна норма. Затова в Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) липсва правна норма, която да задължава организацията на граждани, направила искане за достъп до обществена информация, да доказва своята правосубектност. Такова изискване би било безсмислено при положение, че «всеки има право да търси и получава информация» (чл. 41, ал. 1 от КРБ) и че по правило всяка организация се състои от членове, които (или поне част от тях) са физически лица, а всяко физическо лице има право на достъп до обществена информация.

Несъмнено кметът регламентира достъпа до информация в [публичните] регистри с административен акт - решение, заповед или акт с друго наименование. В обществен интерес е кметът на общината да направи публично достояние тези свои актове - напр., чрез публикуването им в местните средства за обществена информация. Ако той не е сторил това възниква въпросът дали направеното от частния жалбоподател питане не е все пак основателно и дали е допустимо кметът на общината, в качеството му на задължен субект, да мълчи. Държавните органи и органите на местното самоуправление се назначават и избират, за да изпълняват възложените им със закона функции, а не да мълчат.”

Делото е върнато за преразглеждане на Разградския окръжен съд. Определението на ВАС не подлежи на обжалване.

Цитираното определение на българския съд бе коментирано от г-н Пракаш Кардале, главен редактор на електронната медия “Индия експрес груп”. Медията е своеобразна трибуна за популяризиране и утвърждаване правото на информация в провинция Мухаращра, Индия. Законът за правото на информация там е в сила от 2002 г.

Определението на ВАС тълкува въпроса относно статута на търсещите информация. Трябва ли те да са юридически лица, за да имат право на достъп до информация?

Българският съд красноречиво изразява позицията си:

“... в ЗДОИ липсва правна норма, която да задължава организацията на граждани, направила искане за достъп до обществена информация, да доказва своята правосубектност...”

Това е отличен аргумент. Ако членовете на една организация (дори и тя да не е регистрирана и следователно да няма правен статут) са физически лица и ако “всеки има право”, тогава е безсмислено да се иска доказателство, че една организация е правен субект.

За сравнение с индийския опит, главният секретар по достъпа до информация, г-жа Вандана Кришна, изказва подобно мнение. Тя смята, че във всички случаи лицето, което се подписва от името на организацията има право да получи информация, което не изисква доказване на правния статут на организацията, от чието име лицето иска информация.

За разлика от България, в Индия правото на достъп до информация принадлежи на гражданите на държавата, а не на “всеки” (б.р. тоест, изключени са лицата без гражданство и чужденците). Искам да поздравя българския ВАС за неговото определение, което гласи:

“Държавните органи и органите на местното самоуправление се назначават и избират за да изпълняват възложените им със закона функции, а не да мълчат.”

По сходен казус съдия К. Матю от Върховния съд на Индия казва:

“Правителството, чиито представители носят обществена отговорност, не трябва да има тайни. Хората имат право да знаят за всички обществени актове, за всичко, което се прави публично от длъжностните лица. Отговорността на служителите да обясняват и обосновават действията си е основната предпазна мярка срещу насилието и корупцията.”